

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
HÀ NAM

ĐỀ CHÍNH THỨC

KỶ THI TUYỂN SINH LỚP 10 THPT
NĂM HỌC 2020-2021
MÔN THI: NGỮ VĂN
Thời gian làm bài: 120 phút

PHẦN I. ĐỌC HIỂU (3,0 điểm)

Đọc đoạn trích sau:

*Không có kính, rồi xe không có đèn,
Không có mui xe, thùng xe có xước,
Xe vẫn chạy vì miền Nam phía trước :
Chỉ cần trong xe có một trái tim.*

(Sách giáo khoa Ngữ văn 9, Tập một, NXBGDVN, 2019, tr.132)

Thực hiện các yêu cầu:

- Câu 1.** Đoạn trích trên thuộc văn bản nào ? Tác giả là ai ? Nêu hoàn cảnh sáng tác của văn bản.
- Câu 2.** Trong hai dòng thơ đầu, hình ảnh chiếc xe được miêu tả qua những từ ngữ nào ? Những từ ngữ ấy gợi lên điều gì ?
- Câu 3.** Chỉ ra và nêu tác dụng của 01 biện pháp tu từ nổi bật trong đoạn trích.
- Câu 4.** Viết đoạn văn (5-7 câu) trình bày cảm nhận sâu sắc của em về hình ảnh người lính trong đoạn trích, trong đó có sử dụng 01 thành phần tình thái, chỉ rõ thành phần tình thái đó.

PHẦN II. LÀM VĂN (7,0 điểm)

Câu 1. (2,0 điểm)

Trong cuộc chiến chống lại đại dịch COVID-19, nhiều hành động đẹp đã xuất hiện cho thấy tinh thần sẻ chia, tương thân tương ái của con người Việt Nam khi khó khăn, hoạn nạn.

Hãy viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) trình bày suy nghĩ của em về ý nghĩa sự sẻ chia trong cuộc sống.

Câu 2. (5,0 điểm)

Cảm nhận về vẻ đẹp của nhân vật anh thanh niên trong truyện ngắn *Lặng lẽ Sa Pa* (Nguyễn Thành Long, *Ngữ văn 9*, Tập một, NXBGDVN, 2019). Từ đó, em hãy liên hệ đến lý tưởng sống của thế hệ trẻ hiện nay.

----- HẾT -----

Đáp án tham khảo:

Câu	Nội dung
1	<p>1.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tác phẩm: Bài thơ về tiểu đội xe không kính - Tác giả: Phạm Tiến Duật - Hoàn cảnh sáng tác: bài thơ được sáng tác năm 1969, in trong tập Vàng trắng và quầng lửa. <p>2.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Từ ngữ miêu tả hình ảnh chiếc xe: không kính, không đèn, không mui, thùng xe xước. - Qua các từ ngữ đó cho thấy cuộc kháng chiến diễn ra vô cùng khốc liệt, tàn phá những xe, khiến chúng trở nên biến dạng. <p>3.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biện pháp tu từ: hoán dụ (trái tim) - Tác dụng: Nhấn mạnh tâm lòng nhiệt huyết, lòng yêu tổ quốc và lòng căm thù giặc sục sôi Họ sẵn sàng chiến đấu vì sự nghiệp thống nhất đất nước. Đồng thời hình ảnh này cũng khiến cho câu thơ thêm phần sinh động, hấp dẫn. <p>4.</p> <p>Gợi ý:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Với biện pháp liệt kê, điệp ngữ “không có” nhấn mạnh sự trần trụi, biến dạng của những chiếc xe. - Điều kì lạ là những chiếc xe không kính, không đèn, không mui ấy vẫn băng băng ra chiến trường. Chỉ cần trong xe có một trái tim căm hờn. - Trái tim là 1 hình ảnh hoán dụ, nó hội tụ về đẹp tâm hồn của người chiến sĩ lái xe giàu nhiệt huyết, sắt son tình yêu tổ quốc, sục sôi căm thù giặc và ý chí quyết tâm chiến đấu giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước. <p>=> Hình ảnh trái tim kết thúc bài thơ đã trở thành nhãn tự của cả bài, tỏa sáng vẻ đẹp của người lính lái xe Trường Sơn nói riêng và của cả thế hệ trẻ Việt Nam thời kháng chiến chống Mĩ cứu nước</p>
2	<p>1. Giới thiệu vấn đề: ý nghĩa của sự sẻ chia trong cuộc sống.</p> <p>2. Giải thích vấn đề</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sẻ chia là cùng người khác san sẻ vui buồn, những trạng thái tình cảm, tâm hồn với nhau, cả sự chia sẻ những khó khăn về vật chất, giúp nhau trong hoạn nạn...

	<p>=> Sự sẻ chia là điều vô cùng quan trọng trong cuộc sống.</p> <p>3. Phân tích, bàn luận vấn đề</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sự sẻ chia được thể hiện ở rất nhiều phương diện khác nhau như san sẻ về vật chất: quần áo, đồ ăn,... cho những người có hoàn cảnh khó khăn; sẻ chia về tinh thần như lắng nghe tâm sự, đưa ra lời khuyên,... - Ý nghĩa của sự sẻ chia trong cuộc sống: <ul style="list-style-type: none"> + Đối với người nhận sự sẻ chia giúp họ cảm thấy hạnh phúc, vui vẻ khi nhận được sự quan tâm, đồng cảm từ những người xung quanh. + Biểu hiện của tình người ấm áp. + Sự sẻ chia giữa mọi người sẽ giúp quan hệ giữa người với người trở nên tốt đẹp hơn. Vì thế xã hội cũng sẽ trở nên văn minh, tiến bộ. + Có thể là nguồn động lực giúp con người vượt qua khó khăn, thử thách. + Người biết sẻ chia với mọi người xung quanh sẽ nhận được sự yêu mến, quý trọng từ mọi người. ... - Học sinh lấy dẫn chứng minh họa phù hợp. - Phê phán những người sống ích kỉ, chỉ biết cá nhân mình. <p>4. Liên hệ bản thân và Tổng kết</p>
<p>3</p>	<p>1. Giới thiệu chung</p> <p>Tác giả:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nguyễn Thành Long quê ở huyện Duy Xuyên, tỉnh Quảng Nam. Trong kháng chiến chống thực dân Pháp (1946 -1954) hoạt động văn nghệ ở lên khu V, sau 1954 ông tập kết ra Bắc, chuyên sáng tác. - Ông là một trong những cây bút văn xuôi đáng chú ý trong những năm 1960 -1970, chuyên viết truyện ngắn và ký. Đề tài hướng vào cuộc sống sinh hoạt, lao động đời thường. - Phong cách văn xuôi nhẹ nhàng, tình cảm, giàu chất thơ và ánh lên vẻ đẹp con người, mang ý nghĩa sâu sắc. Truyện của ông thường mang chất ký, chứa đựng vẻ đẹp thơ mộng trong trẻo. - Ông viết nhiều, đã cho in hàng chục tập truyện ngắn và ký. Tác phẩm chính: Bát com cộ Hồ (1955), Gió bắc gió nồm (1956), Chuyện nhà chuyện xưởng (1962), Trong gió bão (1963), Những tiếng vỗ cánh (1967), Giữa trong xanh (1972) , Lý Sơn mùa tối (1980), Sáng mai nào, xế chiều nào (1984).. <p>Tác phẩm:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Truyện ngắn "Lặng lẽ Sa Pa" là kết quả của chuyến đi thực tế tại Sa Pa mùa hè 1970 của tác giả. - Được rút ra từ tập "Giữa trong xanh" in năm 1972. - Nổi bật trong tác phẩm là chân dung anh thanh miên. <p>2. Phân tích, cảm nhận</p> <p><i>a. Hoàn cảnh sống và làm việc</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Quê quán, nghề nghiệp: Đó là một chàng trai 27 tuổi, quê ở Lào Cai, làm công tác khí tượng

	<p>kiếm vật lý địa cầu. Nhiệm vụ của anh là đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất và dựa vào công việc báo trước thời tiết hàng ngày để phục vụ sản xuất và chiến đấu.</p> <p>- Hoàn cảnh sống: Anh sống một mình trên đỉnh Yên Sơn cao 2.600m, quanh năm suốt tháng giữa cỏ cây và mây mù Sa Pa.</p> <p>=> Hoàn cảnh sống khắc nghiệt; công việc đòi hỏi sự nghị lực, tinh thần kỷ luật và tính chính xác cao.</p> <p><i>b. Suy nghĩ đẹp</i></p> <p><i>* Nghĩ về công việc:</i></p> <p>- Vì công việc mà anh phải sống một mình trên núi cao nhưng anh vẫn gắn bó với công việc của mình bởi “khi ta làm việc, ta với công việc là đôi, sao gọi là một mình được”. Anh yêu công việc tới mức trong khi mọi người còn ái ngại cho cuộc sống ở độ cao 2.600m của anh thì anh lại ước ao được làm việc ở độ cao trên 3.000m “như vậy mới gọi là lý tưởng”.</p> <p>- Công việc đòi hỏi sự tỉ mỉ, chính xác cao: hằng ngày lặp lại tới 4 lần các thao tác “đo gió, đo mưa, đo nắng, tính mây, đo chấn động mặt đất, dự vào việc báo trước thời tiết” và khó khăn nhất là lúc 1 giờ sáng “nửa đêm thức dậy xách đèn ra vườn, mưa tuyết, giá lạnh...” nhưng anh vẫn coi công việc là niềm vui “Công việc của cháu gian khổ thế đấy, chứ cất nó đi cháu buồn đến chết mất”.</p>
	<p>- Ý thức được giá trị công việc mà mình đang làm: dự vào việc báo trước thời tiết nên “việc của cháu gắn liền với việc của bao anh em, đồng chí dưới kia”.</p> <p>=> Những suy nghĩ ấy chỉ có ở những con người yêu lao động, yêu công việc của mình dù nó thật khó khăn, đơn điệu và buồn tẻ. Công việc là niềm vui, là cuộc sống của anh.</p> <p><i>* Nghĩ về cuộc sống:</i></p> <p>- Tự mình tìm lời giải đáp cho những câu hỏi quan trọng “Mình sinh ra là gì, mình đẻ ra ở đâu, mình vì ai mà làm việc?” những câu hỏi cho anh biết giá trị của bản thân và ý nghĩa của cuộc sống.</p> <p>- Suy nghĩ đúng đắn về giá trị của hạnh phúc: Hạnh phúc không phải là khi cuộc sống đầy đủ về vật chất mà là khi ta làm được những điều có ích. Một lần do phát hiện kịp thời một đám mây khô mà anh đã góp phần vào chiến thắng của không quân ta, bắn rơi được máy bay Mỹ trên cầu Hàm Rồng, anh thấy mình “thật hạnh phúc”.</p> <p>=> Qua lời kể hồn nhiên, chân thành của người thanh niên, tác giả Nguyễn Thành Long đã giúp người đọc cảm nhận được những suy nghĩ đẹp và đúng đắn của anh thanh niên cũng như của những người lao động ở Sa Pa.</p> <p><i>c. Phong cách sống đẹp:</i></p> <p>- Sống một mình nhưng căn nhà vẫn luôn ngăn nắp, gọn gàng “một căn nhà ba gian, sạch sẽ, với bàn ghế, sổ sách, biểu đồ, thống kê, máy bộ đàm. Cuộc đời riêng của anh thanh niên thu lại một góc trái gian với chiếc giường con, một chiếc bàn học, một giá sách” .</p> <p>- Anh tự tạo niềm vui trong cuộc sống:</p> <p>+ Anh trồng hoa để cuộc sống có thêm màu sắc “Hoa đơn, hoa thược dược, vàng, tím, đỏ, hồng</p>

phần tổ ong”.

+ Anh nuôi gà để cải thiện bữa ăn và để có thêm niềm vui.

+ Anh thường xuyên đọc sách. Vì sách chính là người bạn để anh “trò chuyện”. Nhờ có sách mà anh chóng chọi được với sự vắng lặng quanh năm. Nhờ có sách mà anh tiếp tục học hành, mở mang kiến thức.

d. Đức tính đẹp:

- Anh cởi mở, chân thành với khách, rất quý trọng tình cảm của mọi người, khao khát gặp gỡ, được trò chuyện.

+ Chặn khúc cây giữa đường để được nói chuyện với mọi người.

+ Trân trọng mọi người khách ghé thăm.

+ Dù mới gặp mà anh đã rất cởi mở với ông họa sĩ và cô kỹ sư.

+ Quý trọng từng phút giây được gặp gỡ, nói chuyện với mọi người.

- Dẫu phải sống một mình nhưng anh vẫn luôn quan tâm tới người khác:

+ Tự tay đào tam thất cho vợ bác lái xe vừa bị ốm.

+ Pha nước chè mời khách, thứ chè pha nước mưa thơm như nước hoa của Yên Sơn.

+ Tặng cô gái tất cả hoa trong vườn, tặng bác họa sĩ một giỏ trứng đầy.

- Anh còn là người khiêm tốn, thành thực cảm thấy công việc và những đóng góp của mình chỉ là nhỏ bé. Khi ông họa sĩ muốn vẽ chân dung anh, anh đã từ chối vì nghĩ mình không xứng đáng, rồi anh nhiệt tình giới thiệu với ông những người khác mà anh cho rằng đáng cảm phục hơn.

=> Đọc truyện, người đọc thấy vẻ đẹp thiên nhiên của Sa Pa hiện lên thật độc đáo, đầy chất thơ, nhưng truyện còn giới thiệu với chúng ta về vẻ đẹp của con người Sa Pa. Đó là những con người miệt mài làm việc, nghiên cứu khoa học, trong lặng lẽ mà rất khấn trương vì lợi ích của đất nước, vì cuộc sống của con người.

=> Liên hệ lí tưởng sống của thanh niên hiện nay: Mỗi chúng ta cần tiếp bước thế hệ cha anh, tiếp bước lí tưởng sống cao đẹp, cống hiến và phục vụ cho dân tộc, cho đất nước. Để có thể cống hiến cho đất nước, mỗi người cần chuẩn bị:

- Trau dồi tri thức, không ngừng học hỏi.

- Tu dưỡng và rèn luyện đạo đức, nhân cách.

- Có phương hướng và mục tiêu rõ ràng, không ngừng phấn đấu để đạt được mục tiêu đã đề ra.

....

3. Tổng kết

- Giá trị nội dung

+ Truyện khắc họa thành công nhân vật anh thanh niên, có quan điểm sống tích cực, đẹp đẽ. Đây là đại diện tiêu biểu cho thanh niên Việt Nam lặng lẽ cống hiến, xây dựng đất nước.

+ Truyện ngắn “Lặng lẽ Sa Pa” khắc họa thành công hình ảnh những con người lao động bình thường, mà tiêu biểu là anh thanh niên làm công tác khí tượng ở một mình trên đỉnh núi cao.

Qua đó, truyện khẳng định vẻ đẹp của con người lao động và ý nghĩa của những công việc thầm lặng.

- Giá trị nghệ thuật

+ Cốt truyện đơn giản, xoay quanh cuộc gặp gỡ bất ngờ giữa ông họa sĩ già, cô kĩ sư trẻ và anh thanh niên làm công tác khí tượng.

+ Xây dựng nhân vật - chân dung nhân vật được đánh giá qua những cảm nhận trực tiếp, được khắc họa qua nhiều điểm nhìn và miêu tả tinh tế.